

ΤΑ ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΕΙΣ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΕΩΣ

ΥΠΟ Κ. Φ. ΛΕΤΣΑ

Τὴν 29 Νοεμβρίου 1950 ἐδόθη εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν διάλεξις τοῦ μηχανικοῦ καθηγητοῦ τῆς Ὀργανώσεως Ἐργοσιαιῶν εἰς τὴν Σχολὴν κ. Φρίξου Λέτσα περὶ τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων τῆς χώρας μας εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως. Πυκνὸν ἀκροτήριον, εἰς τὸ ὅλοτον συμμετεῖχον καὶ Ἀμερικανοὶ τῆς Ἀποστολῆς Σχεδίου Μάρσαλ, παῖρηκοῦθῃς τὴν τόσον ἐνδιαφέρουσαν ὁμιλίαν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον παραθέτομεν κατωτέρω ὡς ἑστеноγραφηθῆ.

Ἐσυνηθίσαμεν ὅλοι μας νὰ λέγωμεν μὲ κάποιαν δόσιν ἀπαισιοδοξίας, ὅτι «δὲν γίνεται ἀνασυγκρότησις εἰς τὴν χώραν μας». Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια. Πολλὰ γίνονται καὶ μέλλουσι νὰ γίνουσι ἀλλὰ αἱ ἀνάγκαι μας εἶναι τόσον τεράστιαι ὥστε τὰ ποσὰ ποῦ διατίθενται καὶ ἡ συντελουμένη πρόοδος εἰς ἓνα ἕκαστον τομέα τῆς ἀνασυγκροτήσεως νὰ μὴ εἶναι ἐμφανῆς εἰς τὰ ἄτομα καὶ ἰδίως εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι δὲν ἀσχολοῦνται ἐιδικῶς μὲ ἓνα ἕκαστον τομέα τῆς ἀνασυγκροτήσεως. Φυσικὰ, πολὺ περισσότερα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνουσι μέσα εἰς τὰ δύο χρόνια ποῦ ἐπέρασαν, ἀλλὰ ἡ σοβαρωτάτη ἀνωμαλία τῆς ἀνταρσίας καθυστέρησε σοβαρῶς τὸ ὄλον πρόβλημα τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἐνας ἄλλος λόγος καθυστέρησε, τὸν ὅποιον παραδέλπουσι οἱ περισσότεροι, εἶναι ὅτι ἡ κρατικὴ μηχανὴ δὲν ἦτο ἐτοιμὴ νὰ θέσῃ εἰς ἄμεσον ἐφαρμογὴν πρόγραμμα τῆς αὐτῆς ὀλκῆς καὶ πνοῆς. Καὶ οὔτε ἦτο δυνατὸν ἡ κρατικὴ μηχανὴ νὰ εἶναι ἐτοιμὴ, διότι παρ' ὄλον ὅτι ὑπῆρχον, ἔστω καὶ ἀτελεῖ εἰς ὠρισμένα περιπτώσεις, προγράμματα τῶν διαφόρων τομέων, δὲν ὑπῆρχον αἱ βασικαὶ ἐκεῖναι προϋποθέσεις αἱ ὅποιαὶ θὰ ἐπέτρεπον ἄμεσον καὶ ταχέαν ἐφαρμογὴν τῶν προγραμμάτων. Θὰ ἦτο δυνατὸν μάλιστα νὰ δοθοῦν πολλὰ παραδείγματα διὰ νὰ ἐξηγήσουσι αὐτὸν τὸν παράγοντα. Τὸ γεγονός εἶναι, πάντως, ὅτι ἐὰν ἡ πατρίς μας δὲν ἔχη καὶ ἄλλας ὀδονηρὰς περιπετειὰς εἰς τὸ ἐγγὺς μέλλον, θὰ εἶναι εἰς θέσιν μετὰ τὸ 1952 νὰ βαδίσῃ εἰς τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς ἀνασυγκροτήσεώς τῆς, μὲ τὴν πολὺτιμον βοήθειαν τῶν μεγάλων φίλων τῆς καὶ ὑπὸ τὴν βασικὴν προϋπόθεσιν φωτεινῆς ἡγεσίας.

Ἐν προκειμένῳ θὰ ἀναφερθῶ εἰς ὠρισμένα γενικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια θὰ μᾶς βοηθήσουσι νὰ παρακολουθήσωμεν καλύτερον τὸ πρόβλημα τῆς ἀδείσεως τῆς γεωργικῆς μας παραγωγῆς διὰ τῆς ἐκτελέσεως ἐγγείων βελτιώσεων. Ἡ Ἑλλάς, ὡς γνωστὸν, εἶναι μίαν χώρα μᾶλλον ξηρὰ, ἢ δὲ κυριωτέρα τῆς πηγῆς πλοῦτου εἶναι ἡ γεωργία. Μίαν πολὺ σύντομος σύγκρισις τῆς Ἑλλάδος μὲ μίαν πολιτείαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, τὴν Καλιφορνίαν, δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπος. Ἡ ὁμοίότης εἰς πολλὰ σημεῖα εἶναι παραδόξως τόσον μεγάλη, ὥστε οἱ ἄρμόδιοι Ἀμερικανοὶ εὐχαρίστως ρέπουσι πρὸς αὐτὴν τὴν σύγκρισιν, προκειμένου νὰ κάμουν μίαν ἀνασκόπησιν τοῦ τί ὑπάρχει αὐτὴν τὴν συγγμὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ποταὶ εἶναι αἱ δυνατότητες μελλοντικῆς ἀναπτύξεως τῆς γεωργικῆς μας παραγωγῆς.

Ἐπιπλέον, πρὸς αὐτὴν πολλὰ κενὰ σημεῖα μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν χωρῶν.

Τὸ κλίμα εἶναι σχεδὸν τὸ αὐτό. Ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις εἶναι περίπου ἢ ἴδια, δηλ. περίπου 32 ἑκατομύρια στρέμματα. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι περίπου ὁ ἴδιος μὲ βᾶσιν τὰ 7,5 ἑκατομύρια κατοίκων. Ὑπάρχουν ἔτι καὶ ὠρισμένοι βασικαὶ διαφοραί. Ἐνῶ ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς τῆς Καλιφορνίας ἀνέρχεται μόνον εἰς τὰ 9 % ὁλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ, εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνέρχεται περίπου εἰς 63 %. Ἐνῶ δηλ. εἰς τὴν Καλιφορνίαν ὑπάρχουν περίπου 135 000 ἀγροτικαὶ οἰκογένειαι, εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπολογίζονται εἰς 950 000 καὶ ἄνω. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ὁ μέσος ὄρος τοῦ ἀγροτικοῦ κλήρου εἰς τὴν Καλιφορνίαν ἀνέρχεται εἰς 240 στρέμματα περίπου, ἐνῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰς 10—20 στρέμματα. Μία ἄλλη σημαντικὴ καὶ μεγάλη διαφορὰ εἶναι ὅτι εἰς τὴν Καλιφορνίαν τὸ 70 % τῶν γεωργικῶν ἐκτάσεων ἀρδεύονται, ἐνῶ τὸ σύνολον τῶν ἀρδευομένων περιοχῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνέρχεται σήμερον εἰς τὸ 5 % ὁλοκλήρου τῆς γεωργικῆς ἐκτάσεως. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ παράγοντες μαζὶ συντελοῦν ὥστε ὁ μέσος ὄρος τοῦ ἐτησίου εἰσοδήματος εἰς τὴν Καλιφορνίαν νὰ ἀνέρχεται εἰς 7,5 χιλιάδας δολλάρια ἀνὰ ἀγροτικὴν οἰκογένειαν, ἐνῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα μόλις φθάνει τὰ 250 δολλάρια.

Ἐάν τῶρα ἐξετάσωμεν τὴν ἀνάλυσιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι μόνον τὸ 1/4 περίπου ὁλοκλήρου τῆς ἐκτάσεως εἶναι δυνατὸν νὰ καλλιεργηθῇ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐνδείκνυται ἢ ὅσον τὸ δυνατόν ἐντατικωτέρα ἐκμετάλλευσις τῆς διαθεσίμου αὐτῆς ἐκτάσεως τῶν 130 ἑκατομμυρίων στρεμμάτων. Παραθέτω κατωτέρω πίνακα κατανομῆς τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους κατὰ τὰ ἔτη 1935—1938.

Α' Καλλιεργήσιμοι ἐκτάσεις

1. Ἀγροπαπούσις	6 500 000	στρέμματα
2. Δημητριακὰ	15 840 000	»
3. Ὄσπρια	926 000	»
4. Λαχανικὰ, Πατάτες	729 000	»
5. Βιομηχανικὰ Φυτὰ	1 891 000	»
6. Κτηνοτροφικὰ Φυτὰ	826 000	»
7. Ἀμπελος	2 488 000	»
8. Ἐλαία	3 350 000	»
9. Ὅπωροφόρα Δένδρα	150 000	»
	ἐν ἑλφ	<hr/> 32 700 000

Β' Βοσκότοποι

1. Πεδινὰ ἐκτάσεις	1 000 000	»
2. Δασικὰ »	13 920 000	»
3. Ὄρεινὰ »	10 000 000	»
	ἐν ἑλφ	<hr/> 24 900 000

Γ' Δάση

Δ' Δίμναι, Ποταμοί, Ἐλη	3 000 000	»
-------------------------	-----------	---

Ε' Ἀκάλυπτοι ἐκτάσεις	50 000 000	»
-----------------------	------------	---

Τὸ μέσον ἐτήσιον ὕψος βροχῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνέρχεται εἰς 400—500 χιλιοστά τοῦ μέτρου διὰ τὴν Ἀττικὴν καὶ ἄνω τοῦ 1,5 μέτρου κατὰ μῆκος τῆς ὁρισεῖρας τῆς Πίνδου καὶ εἰς τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ μέση ἔτησία διάρκεια ἄνευ παγετοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι καλή, ἐκτὸς ὠρισμένων περιοχῶν περὶ τὴν Κόνιτσαν, Νεστόριον, Βίτσι, Πρέσπαν κ.τ.λ., ὅπου ἔχομεν περίπου 150—180 ἡμέρας ἑλευθέρας παγετοῦ κατ' ἔτος, καὶ ὠρισμένης περιοχῆς εἰς τὴν ὄρεινὴν Ροδόπην, ὅπου ἔχομεν 120—180 ἑλευθέρας ἡμέρας. Ὁλὴ ἡ ὑπόλοιπος Ἑλλάς ἔχει 180—300 ἡμέρας ἑλευθέρας παγετοῦ κατ' ἔτος.

Αἱ βροχαὶ ἔμως, δυστυχῶς, πίπτουν ὅλαι συγκεντρωμένοι τὸ φθινόπωρον, τὸν χειμῶνα καὶ τὴν ἀνοιξιν, καὶ ἔτσι ἀφήνουν τὴν θερμὴν καὶ σχετικῶς μεγάλης διαρκείας θερινὴν περίοδον χωρὶς βροχᾶς ἢ μὲ πολὺ ὀλίγην βροχὴν. Τὸ φαινόμενον αὐτὸ ἀποτελεῖ ἕνα σπουδαιότατον παράγοντα, προκειμένου νὰ ἐξετάσῃ κανεὶς τὸ πρόβλημα τῆς ἀυξήσεως τῆς παραγωγῆς. Τὸ ἴδιον πρόβλημα ἀντιμετωπίσθη καὶ ἀντιμετωπίζεται εἰς τὴν Καλιφορνίαν, ὅπου προσπαθοῦν νὰ συλλάβουν τὰ διαθέσιμα ὕδατα καὶ νὰ μὴ τὰ χύνουν διὰ τῶν ποταμῶν εἰς τοὺς ὠκεανούς, διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιήσουσιν, ὅταν παραστῇ ἀνάγκη, πρὸς ἄρδευσιν καὶ αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς.

Ὁ ἀνωτέρω παράγων, δηλ. ὁ παράγων τῆς συγκεντρώσεως τῶν βροχῶν τόσον κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀνοιξιν, αὐτομάτως καθώρισε τὰ καλλιεργούμενα φυτὰ, τὰ ὅποια περιώρισε κυρίως εἰς χειμερινὰ δημητριακὰ καὶ εἰς φυτὰ μὲ βαθὺ ριζικὸν σύστημα καὶ ἱκανὰ νὰ ἀντέχουν εἰς τὴν ξηρασίαν (ἐλαία, ἄμπελος, καπνὸς κ.ο.κ.).

Ἐπιπροσθέτως τὰ ἐδάφη μας εἶναι σχετικῶς πτωχὰ, ἀφ' ἑνὸς λόγῳ τῆς διαβρώσεως ἢ ὅποια συνεχίζεται ἀπὸ αἰῶνων ἀφ' ἑτέρου δὲ λόγῳ τῆς φυσικῆς των συστάσεως, ἰδίως εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα. Τὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ πετρογενῆ ἐδάφη μᾶλλον πτωχὰ καὶ ἐπιφανειακὰ, καὶ ἀπὸ ὠρισμένα ἀλούδια ἐδάφη πολὺ μεγάλης ἀποδόσεως, κυρίως εἰς τὰς περιοχὰς ποῦ κατακλύζονται ἀπὸ πλημμύρας καὶ εἰς τὰ δέλτα τῶν ποταμῶν, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ παρατηροῦνται στρεμματικαὶ ἀποδόσεις — σίτου λ.χ. — ἀπὸ τὰς πτωχοτέρας τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν Ἠπειρον καὶ Κεντρικὴν Ἠλοπόννησον λ. χ. ἔχομεν μέσην ἀπόδοσιν σίτου 55 ὀκάδων τὸ στρέμμα. Εἰς ἄλλας ἑλληνικὰς περιοχὰς ἔχομεν 55—85 ὀκάδες κατὰ στρέμμα.

Καὶ ἡ κτηνοτροφία μας ὑστερεῖ ἀναλόγως, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ αἰγοπρόβατα τὰ ὅποια συντηροῦνται εἰς τὰς, μᾶλλον πτωχὰς, βοσκὰς τῶν ὄρεινῶν μας περιοχῶν.

Λόγῳ λοιπὸν τοῦ κλίματος, τοῦ σχετικῶς πτωχοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ γεγονότος ὅτι μόνον 1½ τῆς ὄλης διαθέσιμου ἐκτάσεως καλλιεργεῖται, ἢ αὐτάρκεια τῆς Ἑλλάδος εἰς γεωργικὰ ἀγαθὰ, ἀνέρχεται μόνον εἰς 70 %—80 % τῆς καταναλώσεως, ἢ δὲ κατανάλωσις εἶναι ἀπὸ τὰς χαμηλοτέρας καταναλώσεις γεωργικῶν ἀγαθῶν τῆς Εὐρώπης.

Διὰ νὰ αὐξηθῇ ἐπομένως ἡ γεωργικὴ μας παραγωγή πρέπει ἀφ' ἑνὸς νὰ αὐξήσωμεν τὰς στρεμματικὰς ἀποδόσεις τῶν ὑπὸ καλλιέργειαν ἐκτάσεων ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ αὐξήσωμεν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο τὴν ἔκτασιν ἢ ὅποια διατίθεται πρὸς καλλιέργειαν. Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον σημεῖον δύνανται νὰ βοηθήσουσιν καλύτερα καὶ πλεόν συγχρονηθέντα μέθοδοι καλλιέργειας, εἰσαγωγὴ καλύτερων ποικιλιῶν σπόρων, εἰσαγωγὴ νέων καλλιεργειῶν, καλύτερα καὶ ἐντατικώτερα χρησιμοποίησις λιπασμάτων, χρησιμοποίησις τῶν ὑδάτων δι' ἄρδευσιν καὶ καλύτερα συντήρησις καὶ ἐπεξεργασία τῶν γεωργικῶν προϊόντων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ δεύτερον σημεῖον δύνανται νὰ βοηθήσουν τὰ ἀποστραγγιστικά καὶ ἀντιπλημμυρικά ἔργα, ἢ συντήρησις τῶν ἐδαφῶν κατὰ τῆς διαβρώσεως καὶ ἢ ἀξιοποιήσις τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν.

Φορεῖς τοῦ προγράμματος τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων εἶναι δύο Ὑπουργεῖα. Τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας καὶ τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίων Ἔργων. Τὰ ἔργα ἔχουν χωρισθῆ εἰς σειρὰς προτεραιότητος. Ὅπως εἶναι φυσικόν, εἰς τὴν πρώτην σειρὰν περιλαμβάνονται τὰ ἀποστραγγιστικά ἔργα, διότι αὐξάνουν ἀμέσως τὴν διαθέσιμον καλλιεργήσιμον ἔκτασιν. Εἰς τὴν δευτέραν σειρὰν περιλαμβάνονται τὰ ἀρδευτικά, τὰ ὁποῖα αὐξάνουν τὴν στρεμματικὴν ἀπόδοσιν τῶν ἤδη ὑπὸ καλλιέργειαν εὐρισκομένων ἐκτάσεων, καὶ εἰς τὴν τελευταίαν περιλαμβάνονται τὰ ἀντιπλημμυρικά, τὰ ὁποῖα προστατεύουν μεγάλας ἐκτάσεις ἀπὸ περιοδικὰς πλημμύρας. Τὰ ἀντιπλημμυρικά ἔργα αὐτομάτως λαμβάνουν προτεραιότητα, ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ κατασκευασθοῦν παραλλήλως μὲ τὰ ἀποστραγγιστικά ἔργα, ὅταν δηλ. ὑπάρχουν ἐκτάσεις αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ ἀποστραγγισθοῦν ἀλλὰ ἐκ παραλλήλου καὶ νὰ προστατευθοῦν ἀπὸ πλημμύρας.

Ποῖται ἀκριβῶς εἶναι αἱ δυνατότητες; Πόση ἔκτασις δύναται νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὴν καλλιέργειαν; Οἱ ἀριθμοὶ τοῦ κατωτέρω πίνακος παρουσιάζουν ὀρισμένα γεγονότα σχετικὰ μὲ τὸ πρόγραμμα τὸ υἱοθετηθὲν ὑπὸ τῆς Δ.Ο.Σ. καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἀριθμὸς τῶν συμπληρωθέντων, ὑπὸ κατασκευὴν καὶ ὑπὸ ἐξέτασιν ἀντιπλημμυρικῶν, ἀποξηραντικῶν καὶ ἀρδευτικῶν ἔργων, τῶν υἱοθετηθέντων ὑπὸ τῆς Δ.Ο.Σ. καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἐξυπηρετούμεναι περιοχαί.

Τύπος ἔργου	Ἀριθ. συμπληρωθέντων ἔργων	Περιοχαί εἰς στρέμματα.	Ἀριθ. ἔργων ὑπὸ κατασκ.	Περιοχαί εἰς στρέμματα.	Ἀριθ. ἔργων ὑπὸ ἐξέτ.	Περιοχαί εἰς στρέμματα.	Συνολικοὶ ἀριθ. ἔργων	Συνολικὴ περιοχὴ εἰς στρέμματα
Ἀντιπλημ.	69	1 110 720	23	788 300	9	424 500	101	2 323 520
Ἀποξηρ.								
α' Λίμναι καὶ ἔλη	23	187 250	24	278 900	14	308 700	61	774 850
β' Ὑγρά ἐδάφη	61	932 900	25	436 280	13	306 750	99	1 675 930
Ἀρδευτικά								
α' Φυσικὴ ροῆ	50	316 810	39	885 080	40	1 429 400	129	2 631 290
β' Φρέατα	360	20 000	360	36 000	1 000	100 000	1 735	150 000

Αἱ περιοχαί, ὡς αὐταὶ καταγράφονται κάτωθεν τῶν διαφόρων κατηγοριῶν, δὲν δύναται νὰ προστεθῶσι διὰ νὰ ἀποτελέσουν ἓνα γενικὸν σύνολον, καθ' ὅσον μέγα μέρος τοῦ ἀρδευομένου ἐδάφους περιλαμβάνεται εἰς ἀποστραγγιστικά ἔργα καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἐδάφους τῶν ἀποστραγγιστικῶν ἔργων προστατεύεται ἀπὸ τὰς πλημμύρας διὰ ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων.

Αἱ δαπάναι χρηματοδοτήσεως τοῦ προγράμματος τούτου ἀναλύονται ὡς ἑξῆς: Τὰ δύο πρῶτα ἔτη τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ ἐδαπανήθησαν 155 δισεκατομμύρια δραχμῶν. Διὰ τὸ ἔτος 1951—1952 ἐνεκρίθησαν 190 δισεκατομμύρια δραχμῶν, διὰ δὲ τὸ 1951—1952 ἐλπίζομεν νὰ ἔχωμεν εἰς τὴν διάθεσίν μας 250 δισεκατομμύρια. Τοιοῦτοτρόπως τὸ σύνολον τῶν δαπανῶν τῆς τετραετίας θὰ ἀνέλθῃ περίπου εἰς 595 δισεκατομ. δραχμὰς καὶ θὰ ἀφήσῃ ὑπόλοιπον 960 δισεκατομμυρίων διὰ τὴν περίοδον 52—55. Τοιοῦτοτρόπως τὸ συνολικὸν κεφάλαιον τὸ ὅποσον θὰ ἔχωμεν ἐπενδύσει ἀπὸ τοῦ 1948 ἕως τὸ 1955 εἰς ἐγγειοβελτιωτικὰ ἔργα θὰ ἀνέλθῃ εἰς 1555 δισεκατομμύρια δραχμῶν. Παρὰλλήλως μὲ τὰς δαπάνας εἰς δραχμὰς ἔχουν γίνεαι καὶ σημαντικώταται δαπάναι εἰς ξένον συνάλλαγμα διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ καταλλήλου καὶ ἐπαρκοῦς μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ὁ ὅποτος εἶναι ἀναγκαῖος εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων. Ἐχουν δὲ δαπανηθῆ διὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη 10,7 ἑκατομ. δολλάρια. Διὰ τὸ 1950—51 ἐλπίζομεν νὰ ἔχωμεν εἰς τὴν διάθεσίν μας διὰ τὰ ἐγγειοβελτιωτικὰ ἔργα 6 ἑκατομμύρια δολλάρια, διὰ δὲ τὸ 1951—52 περί τὰ 4 ἑκατομμύρια δολλάρια (*).

Προπολεμικῶς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶχε ἀρχίσει τὴν κατασκευὴν σοβαρῶν ὑδραυλικῶν ἔργων εἰς τὰς περιοχὰς τῶν πεδιάδων Δράμας, Σερρών, Θεσσαλονίκης, Θεσσαλίας καὶ Ἄρτης. Λόγω τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου καὶ τῆς Κατοχῆς ποῦ ἐπηκολούθησε, οἱ μόνον εἶχαν ἀνακοπῆ ἢ ἐκτελεσεῖς τῶν ἔργων ἀλλὰ καὶ τὰ τμήματα τῶν ἔργων ἅτινα εἶχον ἐκτελεσθῆ προπολεμικῶς εὐρέθησαν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, λόγῳ ἐλλείψεως συντηρήσεως κατὰ τὴν Κατοχὴν.

Βασικὸς, ἐπομένως, σκοπὸς τοῦ προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως κατέστη ἡ ὀργάνωσις τῆς συντηρήσεως—ἀρχικῶς ἐκτελουμένης ὑπὸ τοῦ κράτους καὶ βαθμικῶν μεταβιβαζομένης εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους—καὶ κυρίως ἢ συμπλήρωσις τῶν ἔργων καὶ ἡ τελεία ἀξιοποίησις τῶν ἀνωτέρω περιοχῶν. Τὸ πρόγραμμα τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, ὡς ἐκ τούτου, περιλαμβάνει μεγάλα ἔργα εἰς τὰ κυριώτερα πεδινὰ συγκροτήματα τῆς χώρας καὶ πολλὰ μικρότερα ἔργα διεσπαρμένα εἰς ὅλην τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους.

Εἰς τὴν Θράκην καὶ δυτικῶς τῆς λίμνης Βιστονίδος (Μποροῦ) ἔχομεν τὸν χείμαρρον τῆς Ἐάνθης, τοῦ ὁποίου ἡ διευθέτησις ἐδημοπρατήθη καὶ πρόκειται νὰ ἀρχίσῃ ἐντὸς τῶν ἡμερῶν. Ἀνατολικῶς τῆς λίμνης ὑπάρχουν αἱ χείμαρροι Πολύανθος (Κουροῦ Τζάι) καὶ Ἄκ Σοῦ, τῶν ὁποίων ἡ διευθέτησις ἐπίσης πρόκειται νὰ ἀρχίσῃ κατὰ τὸ θέρος. Οἱ ἀνωτέρω χείμαρροι εἶναι ἀρκετὰ μεγάλοι καὶ ὅταν πλημμυρίζουν καταστρέφουν ἕκτασιν 90 000 περίπου στρεμμάτων, τὴν ὅποιαν καὶ καθιστοῦν ἀκατάλληλον διὰ χειμερινὴν καλλιέργειαν.

Τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίων Ἔργων ἤρχισε τὸν ἐγκλιτωτισμὸν τοῦ ποταμοῦ Νέστου διὰ τῆς διευθετήσεως τῆς κοίτης του καὶ τῆς κατασκευῆς ἀναχωμάτων ἐκατέρωθεν. Παρὰλλήλως μὲ τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίων Ἔργων, ἡ Ὑπηρεσία Μηχανικῆς Καλλιεργείας τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως εἰκο-

(*) Ἡ διάλεξις ἐδόθη πρὸ τῆς λήξεως τοῦ οικονομικοῦ ἔτους 1950-51. Αἱ δαπάναι κατὰ τὸ 1950-51 ἀνήλθον τελικῶς εἰς 145 δισεκατομμύρια δραχμῶν καὶ 4 900 000 δολλαρίων, ἐνῶ αἱ προβλεπόμεναι διὰ τὸ οικονομικὸν ἔτος 1951—52 πιστώσεις δὲν πρόκειται νὰ ὑπερβοῦν τὰ 186 δισεκατομμύρια δραχμῶν καὶ 2 640 000 δολλαρίων λόγῳ τῆς ἐσχάτως ἀποφασισθείσης παρὰ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κογγρέσου περικοπῆς τῆς βοηθείας.

σάδος άλυσοφόρων έλκυστήρων μεγάλης ισχύος έκκαθαρίζει, μέσω του δάσους του Κοτζιά Όρμάν, δύο διαδρόμους διά να είναι δυνατόν να προχωρήσουν οι έκσκαφείς εις την κατασκευήν των άναχωμάτων. Πέραν του καθαρισμού των άνωτέρω διαδρόμων, ή Υπηρεσία Μηχανικής Καλλιέργειας θα προχωρήσει εις την εκδάσωσιν ολοκλήρου της περιοχής έκ των υδροχαρών και χαμηλής έμπορικής αξίας δένδρων διά να άποδοθούν εις την παραγωγήν 54 000 νέων στρεμμάτων πλουσιωτάτης γής.

Εις την περιοχήν της Χρυσουπόλεως μελετάται ή κατασκευή ένός άρδευτικού συστήματος, τό όποιον θα έξυπηρετήσει 9 000 στρέμματα. Η κατασκευή του έργου πρόκειται να άρχισή προ του θέρους.

Εις την περιοχήν της πεδιάδος της Δράμας τό κράτος επέτυχε, προπολεμικώς, να άποστραγγίση τά τενάγη των Φιλίππων και να κατασκευάση διάφορα άντιπλημμυρικά και άρδευτικά έργα. Από του 1948 ήρχισε ή συντήρησις των προπολεμικών έργων και ή κατασκευή συμπληρωματικών άντιπλημμυρικών και άρδευτικών έργων έντός της περιοχής. Παράλληλως με τά μεγάλα έργα έντός της κυρίως περιοχής των έργων, τό Υπουργείον Γεωργίας κατασκευάζει και πλήθος μικρών έργων έκτός της περιοχής.

Εις την περιοχήν της πεδιάδος των Σερρών, τό κράτος επέτυχε προπολεμικώς τον έγκλιωτισμόν του ποταμού Στρυμόνος και την κατασκευήν των έργων της λίμνης Κερκίνης. Η δημιουργία της τεχνητής λίμνης είχε τρεις σκοπούς: άνάσχεσιν των πλημμυρών, προφύλαξιν της κυρίως κοίτης από τάς προσχώσεις και συγκέντρωσιν και άποθήκευσιν ποσότητος ύδατος διά την άρδευσιν των άνατολικώς του Στρυμόνος έκτάσεων.

Από του 1947 ήρχισε ή ανακατασκευή του καταστραφέντος κατά την Κατοχήν φράγματος της Κερκίνης και προδευτικώς ή άποκατάστασις, συμπλήρωσις και αξιοποίησις του άρδευτικού συστήματος ολοκλήρου της περιοχής. Διάφορα μικρά άποστραγγιστικά και άρδευτικά έργα κατασκευάζονται και έδω, έκτός της περιοχής των μεγάλων έργων.

Εις την πεδιάδα Θεσσαλονίκης τά έργα αξιοποίησεω ήρχισαν προπολεμικώς. Ο σκελετός των κατασκευασθέντων έργων άποτελείται από την εθυγράμμισιν και έγκλιωτισμόν του ποταμού Άξιού, την κατασκευήν της μεγάλης περιφερειακής τάφρου εις τά δυτικά άκρα της πεδιάδος διά την περισυλλογήν των υδάτων των διαφόρων χειμάρρων του Βερμίου και διοχέτευσιν αυτών εις τον ποταμόν Άλιάκμονα, τον έγκλιωτισμόν του ποταμού Άλιάκμονος, και την άποστράγγισιν της άλλουτε λίμνης των Γιαννιτσών, έκτάσεως 210 000 στρεμμάτων, μέσω του ποταμού Λουδία, ό όποιος εκβάλλει μεταξύ των δέλτα των ποταμών Άξιού και Άλιάκμονος.

Και έδω τά έργα υπέστησαν σοβαράς βλάβας κατά την διάρκειαν της Κατοχής, διότι έμειναν άνευ συντηρήσεως. Ο άρχικός σκοπός του προγράμματος ήτο να τά συντηρήσωμεν διά να τά επαναφέρωμεν εις την προτέραν των κατάστασιν. Παράλληλως ήρχισε από του 1947 υπό των υπηρεσιών ΓΣΣΥΕΜ και ΥΠΕΜ των Υπουργείων Δημοσίων Έργων και Γεωργίας ή συμπλήρωσις του άποστραγγιστικού δικτύου της πεδιάδος και ή κατασκευή του άρδευτικού συστήματος της μεταξύ του Άξιού, Άλιάκμονος και δημοσίας όδου Θεσσαλονίκης—Βερροίας περιοχής έκτάσεως 460 000 στρεμμάτων.

Πειράματα υπαρθεύσεως ἔγιναν εἰς τὰ τυρφώδη ἐδάφη τῆς τῶς λίμνης Γιαννιτσῶν. Παρὰλλήλως πρὸς τὰ ἀνωτέρω μεγάλα ἔργα τῆς περιοχῆς, ἤρχισε ἡ συστηματοποίησης καὶ ὀλοκλήρωσις τῶν ἤδη ὑπαρχόντων ἀρδευτικῶν δικτύων, δυτικῶς τῆς προαναφερθείσης περιφερειακῆς τάφρου, ἀπὸ Βερροίας μέχρις Ἐδέσσης. Πολυάριθμα ἄλλα μικρὰ ἔργα ἐξετελέσθησαν ἢ εἶναι ὑπὸ κατασκευῆν ἐκτὸς τῆς περιμέτρου τῆς πεδιάδος Θεσσαλονίκης ἀπὸ τῆς Κατερίνης μέχρι τῆς Βερροίας καὶ τῆς Ἐδέσσης καὶ ἀπὸ Ἐδέσσης μέχρι τοῦ Σταυροῦ τῆς Χαλκιδικῆς.

Εἰς τὴν Δυτικὴν Μακεδονίαν τὰ ἐγγειοβελτιωτικὰ ἔργα καθυστέρησαν σημαντικῶς λόγῳ τῶν ἐπιχειρήσεων κατὰ τῶν ἀνταρτῶν. Ἦδη ἔμωσ ἀρχίζει ἡ ἀποστράγγις τοῦ ἔλους Σαρηγκιόλ, ἐκτάσεως 25 000 στρεμμάτων, καὶ προχωρεῖ ἡ ἐργασία εἰς ἄλλα μικρότερα ἔργα τῆς περιοχῆς. Ἡ ἀποστράγγις τῆς λίμνης Χειμαδίτιδος (Ρούντικ), ἐκτάσεως 25 000 στρεμμάτων, εὐρίσκειται ἐπίσης ὑπὸ μελέτην.

Αἱ πεδιάδες τῆς Θεσσαλίας συνεκέντρωσαν ἐπίσης τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κράτους προπολεμικῶς, ὅτε καὶ ἐπροστατεύθησαν διὰ τοῦ ἐγκλιωτισμοῦ τοῦ ποταμοῦ Πηνειοῦ καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ 230 000 στρέμματα ἀπὸ τὰς πλημμύρας καὶ ἀπεστραγγίσθησαν ἄλλα 100 000 στρέμματα. Τὰ ἔργα εἰς τὴν ἀνωτέρω πεδιάδα προωθοῦνται ἀπὸ τοῦ 1948 μὲ ἐντατικὸν ρυθμὸν. Ἡ συμπλήρωσις τῶν ἀντιπλημμυρικῶν καὶ ἀποστραγγιστικῶν ἔργων προχωρεῖ ἱκανοποιητικῶς καὶ ἐλπίζεται νὰ περατωθῇ μέχρι τέλους τοῦ 1952. Ἐπερατώθη ἡ πρωτεύουσα διώρυξ τοῦ ἀρδευτικοῦ ἔργου Τυρνάβου ἐξυπηρετοῦσα 55 000 στρέμματα καὶ πρόκειται νὰ ἀρχισθῇ ἡ κατασκευὴ τοῦ πρωτεύοντος δικτύου καὶ ἡ προτοιμασία τῶν ἐδαφῶν πρὸς ἀρδῦσιν (ισοπέδωσις, τεταρτεύουσαι διώρυγες καὶ τάφροι κ.τ.λ.). Κατασκευάσθη μεγάλη ἐγκαρσία τάφρος περισυλλογῆς διαφόρων τοπικῶν χειμάρρων οἱ ὅποιοι προηγουμένως κατέληγον εἰς τὴν λίμνην τῆς Κάρλας. Τὰ ὕδατα τῶν πλημμυρῶν τῶν ἀνωτέρω χειμάρρων διοχετεύονται τοιοῦτοτρόπως εἰς τὸν ποταμὸν Πηνειὸν. Τὸ ἀνωτέρω ἀντιπλημμυρικὸν ἔργον καθὼς καὶ τὸ ἀποστραγγιστικὸν δίκτυον τῆς περιοχῆς Κάρλας θὰ ἀξιοποιήσῃ 135 000 στρέμματα ἐλωδῶν ἐκτάσεων.

Πλήθος μικροτέρων ἔργων ἐπερατώθησαν ἢ εὐρίσκονται ὑπὸ κατασκευῆν εἰς ὀλοκλήρον τὴν Θεσσαλίαν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τῶν μεγάλων ἔργων.

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Σπερχειοῦ ἐκπονεῖται ἡ μελέτη ἀντιπλημμυρικῶν, ἀποστραγγιστικῶν καὶ ἀρδευτικῶν ἔργων διὰ τὴν γενικὴν ἀξιοποίησιν ὀλοκλήρου τῆς πεδιάδος. Ἡ μελέτη περιλαμβάνει τὴν κατασκευῆν ἐνὸς φράγματος ἀνασχεύσεως τῶν πλημμυρῶν καὶ ἀποθηκεύσεως ὕδατος διὰ τὴν ἀρδῦσιν τῶν βορείως τοῦ ποταμοῦ εὐρισκομένων ἐκτάσεων. Αἱ νοτίως τοῦ ποταμοῦ εὐρισκόμεναι ἐκτάσεις δύνανται νὰ ἀρδευθοῦν ἀπὸ πηγὰς αἱ ὅποια παρυσιάζονται καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς ἀσβεστολιθικῆς ὄροσειρᾶς, ἡ ὁποία σχηματίζει τὸ νότιον ὄριον τῆς κοιλάδος. Ἐντὸς τῆς περιοχῆς ἐπερατώθησαν ἤδη τὰ ἀντιπλημμυρικὰ ἔργα τῶν χειμάρρων Ἀσωποῦ καὶ Βαρδασῶν καὶ τὰ ἀποστραγγιστικὰ Μοσχοχωρίου, Ροδίσης καὶ Φραντζῆς.

Εἰς τὴν περιοχὴν μεταξὺ Λαμίας καὶ Ἀθηνῶν ἐπερατώθησαν καὶ προβλέπονται διάφορα μικρὰ ἔργα. Ἐξετάζεται ἐπίσης καὶ ἡ δυνατότης ἀρδύσεως 75 000 στρεμμάτων παρυσιοτικῶν ἐκτάσεων εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου τῆς ὕδρευσεως τῶν Ἀθηνῶν ἐκ τῆς λίμνης Ὑλίκης.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν μελετᾶται ἡ κατασκευὴ ἀρδευτικοῦ φράγματος εἰς τὴν τοποθεσίαν Φασίδερι καὶ ἀρδευτικοῦ δικτύου εἰς Κουκουδάουνας.

Εἰς τὴν Ἠπειρον εὐρίσκεται ὑπὸ κατασκευὴν τὸ ἀρδευτικὸν ἔργον τῆς πεδιάδος δυτικῶς τῆς Κονίτσης ἐκτάσεως 12 000 περίπου στρεμμάτων. Τὸ ἔργον περιλαμβάνει τὴν κατασκευὴν μικροῦ φράγματος εἰς τὸν ποταμὸν Ἐῶν, σήραγγα μήκους 1900 μέτρων διὰ τὴν μεταφορὰν τοῦ ὕδατος καὶ δλόκληρον τὸ δίκτυον.

Διάφορα ἄλλα μικρὰ ἔργα ἐπερατώθησαν ἢ εὐρίσκονται ὑπὸ κατασκευὴν περίξ τῶν Ἰωαννίνων καὶ εἰς τὴν νήσον Κέρκυραν.

Εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἀχέροντος ἤρχισεν ἡ κατασκευὴ τῶν ἔργων ἀξιοποιήσεως τῆς περιοχῆς ἀπὸ ἐτοῦς καὶ πλέον, μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν προστασίαν 28 000 στρεμμάτων ἀπὸ τὰς πλημμύρας, τὴν ἀποστράγγισιν 6000 στρεμμάτων ἐλωδῶν ἐκτάσεων καὶ τὴν ἀρδυσιν 30 000 στρεμμάτων.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἄρτης ἤρχισαν τὰ ἔργα ἀπὸ τοῦ 1947, χρηματοδοτούμενα ὑπὸ τῆς AMAG. Ὁ ἐγκιβωτισμὸς τῶν ποταμῶν Λούρου καὶ Ἀράχθου οἱ ὅποιοι διασχίζουν τὴν περιοχὴν ἔχει περατωθῆ, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν προστασίαν 100 000 στρεμμάτων ἀπὸ τὰς πλημμύρας, τὴν ἀποστράγγισιν 120 000 στρεμμάτων καὶ τὴν παροχὴν ὕδατος διὰ τὴν ἀρδυσιν μιᾶς ἐκτάσεως 54 000 στρεμμάτων. Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἔργων, τὰ ὅποια περιλαμβάνουν καὶ ἓνα φράγμα παροχέυσεως εἰς τὸν ποταμὸν Ἀραχθόν, συνολικὴ ἔκτασις 150 000 στρεμμάτων θὰ δύναται νὰ ἀρδευθῇ.

Εἰς τὴν δυτικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα 130 000 στρέμματα ἐπροστατεύθησαν ἀπὸ πλημμύρας, διὰ τῶν ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων τοῦ κάτω Ἀχελώου τὰ ὅποια ἐπερατώθησαν πρὸ ὀλίγου. Ἀντιπλημμυρικὸν ἀνάχωμα κατασκευάζεται τώρα εἰς τὸν ἄνω Ἀχελῶον, διὰ τὴν προστασίαν 60 000 στρεμμάτων εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἀγρινίου.

Ἔργασίαι ἤρχισαν διὰ τὴν ἀρδυσιν καὶ ἀποστράγγισιν 10 000 περίπου στρεμμάτων τῆς πεδιάδος Ἀγρινίου εἰς τὴν περιοχὴν Καλυδίων.

Ἀρδυσὶς δι' ἀντλήσεως ἐπὶ ἐκτάσεως 35 000 στρεμμάτων προβλέπεται εἰς τὴν βορείαν καὶ νοτίαν ὄχθην τῆς λίμνης Τριχωνίδος.

Πλησίον τῆς Ναυπάκτου ἐπερατώθη πρὸ μηνὸς ὁ ἐγκιβωτισμὸς τοῦ χειμάρρου Μόρνου, ὁ ὅποιος ἠπέλκει νὰ καταστρέψῃ πλήρως περιοχὴν 16 000 στρεμμάτων περίξ τοῦ δέλτα του.

Εἰς τὴν Πελοπόννησον, διάφορα ἀντιπλημμυρικὰ ἔργα ἐπερατώθησαν ἢ ὑφιστάμενα ἔργα ἀνεσκευάσθησαν κατὰ μήκος τῆς βορείου παραλίας τῆς. Εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἐπερατώθη ἀρδευτικὸν ἔργον ἐκτάσεως 4000 στρεμμάτων. Ἐν ἐκτενὲς πρόγραμμα ἀντιπλημμυρικῶν ἔργων ἐξετελέσθη εἰς τὰς πεδιάδας τοῦ Ἄργους. Ἡ μελλοντικὴ ἀνάπτυξις τῆς περιοχῆς περιλαμβάνει καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ὑδάτων τῶν πηγῶν Κεφαλαρίου, διὰ τὴν ἀρδυσιν 15 000 στρεμμάτων εὐφορωτάτης γῆς. Περὶ τὰ 6 000 στρέμματα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σκάλας, εἰς τὴν νοτιανατολικὴν Πελοπόννησον, ἠξιοποιήθησαν δι' ἀποστράγγίσεως καὶ καλλιέργουονται τώρα μὲ δρυζὰν καὶ βάμβακα. Τὸ ὑπουργεῖον Δημοσίων Ἔργων ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸ Ὑδραυλικὸν Ταμεῖον Παμίσου, ἐπεξεργάσθησαν τὰ σχέδια ἀξιοποιήσεως τῆς κάτω Μεσσηνίας, τὰ ὅποια προβλέπουσι ἀποστράγγισιν καὶ ἀρδυσιν 30 000 στρεμμάτων.

Διάφορα μικρὰ ἔργα ἐπερατώθησαν ἢ ἐκτελοῦνται εἰς τὴν κεντρικὴν Πελο-

πόννησον ως και κατά μήκος της βορείας ακτής του Κορινθιακού κόλπου, ως τα έργα Κανδήλας, Αραχώδης, Δελφών, Ίτέας, Αμφίσσης, Βιλλίων κ. ά.

Διάφορα έργα, 13 έν συνόλω, έπερατώθησαν ή κατασκευάζονται εις την Κρήτην και τās άλλας νήσους.

Λόγω του πλήθους των υπό κατασκευήν, έγγειοβελτιωτικών έργων αι άρμόδια υπηρεσίαι άμφοτέρων των Υπουργείων, Δημοσίων Έργων και Γεωργίας, αι όποiai άλλωστε έχουν πολυ περιωρισμένον τεχνικόν προσωπικόν, άδυνατούν να προχωρήσουν εις την μελέτην νέων έργων με τον ρυθμόν εκεινον ο όποιος θα έξησφάλιζε την έναρξιν της κατασκευής των έν λόγω έργων κατά την διάρκειαν του προγράμματος άνασυγκροτήσεως. Διά τον άνωτέρω λόγον και χάρις εις την πρωτοβουλιαν του άνεκτιμήτου, δια τās υπηρεσίας του προσφέρει εις την Ελλάδα, άρμόδιου τμηματάρχου των Έγγειοβελτιωτικών Έργων της Διευθύνσεως Τροφών και Γεωργίας της Αποστολής Δ.Ο.Σ. κ. Walter E. Packard, μετακαλούνται ώρισμένοι ξένοι τεχνικαι έταιρείαι αι όποiai θα αναλάβουν την εκπόνησιν των μελετών των σημαντικωτέρων νέων έργων, του πρόκειται να αύξήσουν εις μεγάλο βαθμόν την γεωργικήν παραγωγήν της Ελλάδος. Η κατασκευή των έργων αυτών προβλέπεται να λάβη χώραν κατά την περίοδον 1951—55.

Αμερικανική Τεχνική Έταιρεία (*) θα αναλάβη την μελέτην των κάτωθι έργων :

1. Γενικήν προμελέτην της περιοχής Κομοτινής, Ξάνθης, Νέστου, ή όποια καταλαμβάνει το κεντρικόν τμήμα της Θράκης και παρουσιάζει έξαιρέτους ευκαιρίας δια έπωφελή αξιοποίησιν.

2. Έξέυρεσιν λύσεως δια τās προσχώσεις της περιφερειακής τάφρου του Στρυμόνος, από των συνόρων μέχρι της λίμνης Κερκίνης. Αι προσχώσεις της τελευταίας δεκαετίας είναι τόσο μεγάλαι, ώστε μία μεγάλη πλημμύρα του Στρυμόνος είναι εις θέσιν να κατακλύση όλόκληρον την περιοχήν και να καταστρέψη μεγάλας εκτάσεις και πολλά τεχνικά έργα, άπειλούσα πιθανόν και ανθρωπίνας ψυχάς. Το πρόβλημα παρουσιάζεται σοβαρόν και δύσκολον διότι οι Βούλγαροι, εις τους όποιους και ανήκει το μεγαλύτερον μέρος της λεκάνης άπορορής του ποταμού, ουδέν πράττουν δια την προστασίαν της λεκάνης εκ των διαβρώσεων και δια τον έλεγchon των υδάτων του ποταμού.

3. Τελικήν μελέτην των άρδευτικών φραγμάτων των ποταμών Αξιού και Αλιάκμονος, δια των όποιων θα καταστή δυνατή ή άρδευσις άνω των 460 000 στρεμμάτων γης, εις την πεδιάδα Θεσσαλονίκης.

4. Γενικήν προμελέτην αξιοποιήσεως της κοιλάδος του ποταμού Καλαμά εις την Ήπειρον, ή όποια θα έξυπηρετήση περιοχήν όπου αι ζημίαι εκ του πολέμου υπήρξαν πολυ μεγάλαι.

5. Τελικήν μελέτην αξιοποιήσεως δι' άρδεύσεως 180 000 στρεμμάτων, από του δέλτα του Αχελώου μέχρι του Αγρινίου.

6. Σχέδια αξιοποιήσεως της περιοχής του ποταμού Πηνειου εις την βορειο-

(*) Ως τοιαύτη έταιρεία προεκρίθη τελικώς ο τεχνικός οίκος Knappen Tippetts Abbett της Νέας Υόρκης, ο όποιος εγκατασταθείς από του Μαρτίου εις Αθήνας προχωρεί με ταχύν ρυθμόν εις την εκπόνησιν των μελετών.

δυτικήν Πελοπόννησον, συμπεριλαμβανομένων δύο φραγμάτων διὰ τὸν ἔλεγχον καὶ ἀποθήκευσιν τῶν ὑδάτων τοῦ Πηνειοῦ καὶ τῶν παραποτάμων του, προστασίαν 120 000 στρεμμάτων ἀπὸ τὰς πλημμύρας, ἀποστράγγισιν 80 000 στρεμμάτων καὶ ἄρδευσιν 100 000 στρεμμάτων.

7. Γενικὴν προμελέτην τῆς περιοχῆς τῆς ἄνω Μεσσηνίας, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς κατασκευῆς φράγματος διὰ τὸν ἔλεγχον τῶν πλημμυρῶν καὶ τὴν ἀποθήκευσιν ὕδατος δι' ἄρδευσιν.

8. Μελέτην ἀξιοποιήσεως τῆς περιοχῆς Βόχας—Στυμφαλίας, ἥτις θὰ περιλάβῃ τὴν ἀνασκευὴν καὶ ἐπέκτασιν ἔργου ἐκτελεσθέντος τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰουλίου, καὶ κατασκευὴν φράγματος ἀποθηκείσεως ὕδατος, δι' ἄρδευσιν τῆς περιοχῆς περὶ Στυμφαλίας καὶ μέχρι Κορίνθου.

Ἡ Ὀλλανδικὴ Τεχνικὴ Ἑταιρεία (*) θὰ ἐξετάσῃ τὰς κυριωτέρας λιμνοθαλάσσας καὶ δέλτα τῶν ποταμῶν, μὲ σκοπὸν τὴν δυνατότητα ἐπεκτάσεως τῶν γεωργικῶν ἐδαφῶν διὰ τῆς ἀποξηράνσεως ὠρισμένων ἐκτάσεων, θὰ δώσῃ ὁδηγίαν διὰ τὴν χρησιμοποίησιν ὑπογείων ὀχετῶν διὰ τὴν ἀποστράγγισιν καὶ θὰ μελετήσῃ τὸ πρόβλημα τῆς ἄρδευσεως τῶν τυρφωδῶν ἐδαφῶν τῆς πρώην λίμνης Γιαννιτσῶν, πιθανῶς διὰ κατακλιτισμοῦ, δεδομένου ὅτι τὰ πειράματα ὑπαρδύσεως εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἔδωκαν μὲν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα, ἀπεδείχθησαν ὅμως λίαν σπάταλα εἰς ποσότητος ὕδατος.

Τὸ ἔργον τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου εἶναι μεγάλης σημασίας, τόσον διὰ τὰ ὀφέλη ποῦ θὰ προκύψουν εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ Ἑλλάδα ὅσον καὶ διὰ τὸ πνεῦμα συνεργασίας ποῦ θὰ δημιουργήσουν εἰς τὴν περιοχὴν, μεταξὺ τῶν δύο γειτόνων.

Ὁ ποταμὸς Ἐβρος ἔχει λεκάνην ἀπορροῆς 53 000 τετραγ. χιλιομέτρων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 66 ο) ἐντὸς τῆς Βουλγαρίας, τὰ 28 ο) ἐντὸς τῆς Τουρκίας καὶ τὰ 6 ο) ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Δ.Ο.Σ συνεργάζεται μετὰ τῶν Κυβερνήσεων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπασχόλησιν ἀμερικανικοῦ τεχνικοῦ οἴκου (**), ὅστις θὰ συντάξῃ μίαν γενικὴν μελέτην διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου καὶ θὰ καταρτίσῃ ὀριστικὰς μελέτας διὰ τὰ ἀντιπλημμυρικὰ ἔργα ἅτινα ἀφοροῦν ἀμφοτέρας τὰς χώρας. Κεφάλαια ἔχουν ἤδη συμπεριληφθῆ εἰς τὸ πρόγραμμα 1951—52 διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς κατασκευῆς τοῦ ἔργου, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι αἱ τεχνικαὶ μελέται θὰ καταδείξουν τὴν σκοπιμότητα αὐτοῦ. Ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ, ἀπὸ τὰ βουλγαρικὰ σύνορα ἕως τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, περιλαμβάνει μίαν ἐκτασιν 817 600 στρεμμάτων ἐξαιρετικῶς παραγωγικῆς γῆς, ἥτις διανέμεται περίπου ἐξ ἴσου μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας.

Εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων περιλαμβάνονται καὶ αἱ γεωτρήσεις βαθῶν φρεάτων διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ὑπογείων ὑδάτων πρὸς ἄρδευσιν. Τὸ Ἰνστιτούτον Γεωργίας, διὰ τῶν 70 περίπου κρουστικῶν καὶ περιστροφικῶν γεωτροπῶν ποῦ διαθέτει, ἐνεργεῖ γεωτρήσεις εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν

(*) Ὡς τοιαύτη ἑταιρεία προεκρίθη τελικῶς ἡ ἑταιρεία Grontmij, ἡ ὁποία ἤρχισε τὰς μελέτας τῆς πρὸ διμήνου.

(**) Ἡ ἑταιρεία Harza προεκρίθη διὰ τὴν μελέτην τοῦ Ἐβρου ἡ δὲ σχετικὴ σύμβασις ἀναμένεται νὰ ὑπογραφῆ ἐντὸς τοῦ φθινοπώρου, ὥστε νὰ ἐγκατασταθῇ ἡ ἑταιρεία πρὸ τοῦ χειμῶνος.

έξυπνρήτησιν τών τοπικῶν ἀναγκῶν καὶ διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν περιοχῶν ἐκεῖνων ποῦ διαθέτουσιν τὰ πλουσιώτερα ὑδροφόρα στρώματα.

Διὰ τὴν ἐπίσπευσιν τῶν σχετικῶν ἐργασιῶν, τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας θὰ μετακαλέσῃ ξένην ἐταιρείαν (*) ἢ ὁποῖα θὰ ἀναλάβῃ γεωφυσικὰς καὶ γεωλογικὰς ἐρεῦνας τεσσάρων περιοχῶν. Ἐὰν αἱ δοκιμαστικαὶ γεωτρήσεις ἐπιβεβαιώσουσιν τὴν ὑπαρξίν πλουσιῶν ὑδροφόρων στρωμάτων, τότε ἡ ἰδίᾳ ὑπηρεσία θὰ προχωρήσῃ καὶ εἰς γεωτρήσεις ἐμπορικῶς ἐκμεταλλευσίμων φρεάτων, διὰ τὴν ἀρδευσιν τῶν περιοχῶν. Αἱ περιοχαὶ αὐταὶ εἶναι τῆς Εἰρήνης—Κομοτινῆς, Καρδίτσας—Τρικκάλων, Πηνειοῦ—Πατρῶν καὶ Μεσσαράς (Κρήτης).

Σοβαρώτατα ἦσαν τὰ ἀποτελέσματα τοῦ προγράμματος ἐγγειοβελτιωτικῶν ἐργῶν εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἀλκαλικῶν ἐδαφῶν. Ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνω τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου στρεμμάτων ἀλκαλικά καὶ ἀλατοῦχα ἐδάφη, κυρίως εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν Ἐβρου, Νέστου, Ἀξιοῦ, Σπερχειοῦ, Ἀράχθου καὶ Λούρου, τὰ ὁποῖα μέχρι σήμερον δὲν παρήγγον σχεδὸν τίποτε. Διὰ τῆς κατασκευῆς εἰς τοιαῦτα ἐδάφη πλήρους ἀποστραγγιστικοῦ καὶ ἀρδευτικοῦ συστήματος τὸ ὅποιον νὰ ἐπιτρέπη τὸν κατακλυσμὸν τῶν ἐδαφῶν δι' ὕδατος καὶ τὴν ἀποστράγγισιν αὐτῶν μετέπειτα, ὥστε διὰ τῆς ἀποπλύσεως νὰ ἐλαττωθῆ ἡ περιεκτικότης τῶν ἐδαφῶν εἰς ἀλατα, ἐπιτυγχάνεται μετὰ ὀρισμὲνον χρονικὸν διάστημα ἢ πλήρης ἀξιοποίησις αὐτῶν. Κατὰ τὴν διάρκειαν ταύτης δύναται νὰ καλλιεργηθῇ συγχρόνως καὶ ὄρυζα, ἢ ὁποῖα ἐκτὸς τῆς ἐμπορικῆς τῆς ἀξίας ἐπιταχύνει τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἐδαφῶν, διὰ τῆς βελτιώσεως τῆς μηχανικῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους.

Ἡ ἰδέα ἦτο γνωστὴ ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχεν ἡ ὕλική, τεχνικὴ καὶ ἠθικὴ βοήθεια. Χάρις καὶ πάλιν εἰς τὴν ἐνεργητικότητά τοῦ κ. Walter E. Packard καὶ τὴν ἀξιοθαύμαστον συνεργασίαν τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας, κατέστη δυνατὴ ἡ μεγάλη πρόοδος εἰς τὸν τομέα αὐτόν, ὥστε χιλιάδες στρεμμάτων ἀγρόνυ γῆς νὰ ἀποδοθοῦν εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ νὰ βελτιωθῆ ἡ παραγωγή τῆς ὄρυζης, ὥστε εἰς τὸ ἐγγὺς μέλλον νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἀνάγκη εἰσαγωγῆς τοιαύτης. Τὸ πρόγραμμα ἤρχισε μὲ ἀξιοποίησιν 2 500 στρεμμάτων κατὰ τὸ ἔτος 1948—49 εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν Νέστου, Ἀξιοῦ, Σπερχειοῦ, Ἀχελώου καὶ Ἀράχθου. Τὸ 1949—50 ἡ ἔκτασις ἠῤῥῆθη εἰς 20 000 στρέμματα, τὸ 1950—51 εἰς 31 000 στρέμματα καὶ τὸ 1951—52 ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀνέλθῃ εἰς 45 000 στρέμματα τὰ ὁποῖα θὰ ἀξιοποιηθοῦν πλήρως. Αἱ δαπάναι τοῦ προγράμματος ἀλκαλικῶν ἐδαφῶν θὰ ἀνέλθουν μέχρι 30 Ἰουνίου 1951 εἰς 42 περίπου δισεκατομμύρια δραχμῶν παραλλήλως δὲ μὲ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἐδαφῶν θὰ ἔχῃ παραχθῆ ὄρυζα συνολικῆς ἀξίας 45 δισεκατομμυρίων δραχμῶν.

Δυστυχῶς ὁ χρόνος δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἀναπτύξωμεν διὰ μακρῶν, ποῖα εἶναι ἡ πρόοδος εἰς τὴν μηχανικὴν καλλιέργειαν καὶ κυρίως ποῖα εἶναι ἡ συμμετοχὴ τῆς Υ.Μ.Κ. (Ὑπηρεσίας Μηχανικῆς Καλλιέργειας) τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας εἰς αὐτὸν τὸν τομέα.

Περὶ τὰ 30 000 000 δολλάρια ἐδαπανήθησαν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἐνεῦθεν διὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἐλκυστήρων, γεωργικῶν μηχανημάτων καὶ ἄλλων

(*) Ὡς τοιαύτη ἐταιρεία προεκόθη ἡ ἀγγλικὴ Associated Drilling and Supply Company τοῦ Λονδίνου ἧτις, ἐγκατασταθεῖσα πρὸ ἑξαμήνου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἤρχισε ἐντατικῶς τὰς ἐργασίας τῆς.

μηχανημάτων αναγκαίων εις τὰς ἐγγείους βελτιώσεις. Τὰ μηχανήματα αὐτά, ἀναλόγως τῆς καταλληλότητός των, ἐπωλήθησαν εἰς τοὺς γεωργοὺς καὶ τὰς συνεταιριστικὰς ὀργανώσεις ἢ χρησιμοποιοῦνται παρὰ τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας εἰς εἰδικὰς ἐργασίας. Τοιοῦτοτρόπως ἡ Ὑπηρεσία Μηχανικῆς Καλλιέργειας διαθέτει σήμερον τὸν ἀπαιτούμενον βαρὺν ἐξοπλισμὸν δι' ἐκχερσώσεις, ἰσποδῶσεις, βαθείας καὶ υπερβαθείας ἀρόσεις, ἐκδασώσεις, ἀντιδιαβρωτικὰ ἔργα καὶ διάνοξιν διωρύγων καὶ χανδάκων τριτευόντων δικτύων ἀρδευτικῶν συστημάτων. Ὑπολογίζεται ὅτι 400 000 νέα στρέμματα, καλυπτόμενα μέχρι σήμερον ὑπὸ θάμνων κτλ. δύναται νὰ ἐκχερσωθοῦν καὶ νὰ παραδοθοῦν εἰς τὴν καλλιέργειαν μέχρι τοῦ 1955.

Ἐνῶ προπολεμικῶς ἡ Ἑλλάς ἠρῆθει 1695 ἔλκυστήρας μὲ σύνολον ἰπποδυνάμει 42 500 ἵππων, τὸ 1945 ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶχε κατέλθει, λόγῳ τοῦ πολέμου καὶ τῆς Κατοχῆς, εἰς τοὺς 420 ἔλκυστήρας, συνολικῆς ἰσχύος 11 500 ἵππων. Ἀπὸ τοῦ 1945 καὶ ἐντεῦθεν εἰσῆχθησαν μέσω UNRRA, AMAG καὶ Δ.Ο.Σ 5071 ἔλκυστήρες συνολικῆς ἰσχύος 145 000 ἵππων. Ὑπολογίζεται ὅτι 200 χιλιάδες ἵπποι ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἐπίτευξιν μηχανοποιήσεως 70 % εἰς τὸ 1/3 τῆς καλλιεργητέμου ἐκτάσεως τῆς Ἑλλάδος ὑπερ προσφέρεται διὰ μηχανικὴν καλλιέργειαν. Ἐλπίζεται ὅτι 80 % τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν θὰ ἔχουν καλυφθῆ μέχρι τοῦ Ἰουνίου 1952. Παρὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἔλκυστῆρων ἀκολουθεῖ φυσικὰ καὶ ἡ εἰσαγωγὴ ἄλλων τῶν ἄλλων καλλιεργητικῶν καὶ ἄλλων μηχανημάτων ποὺ ἀπαιτοῦνται. Διὰ τὴν συντήρησιν καὶ τὰς ἐπισκευὰς τοῦ ἀνωτέρω ἐξοπλισμοῦ κατασκευάζονται, μὲ κεφάλαια τοῦ προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως, 5 κεντρικὰ συγκροτήματα συνεργείων εἰς Ἀθήνας, Ἀγρίνιον, Λάρισα, Θεσσαλονίκην καὶ Κομοτινὴν, 12 περιφερειακὰ συνεργεῖα εἰς τὰ ζωτικώτερα σημεῖα τῆς χώρας ἀπὸ Ἀλεξανδρουπόλεως μέχρις Ἰωαννίνων καὶ Ρόδου καὶ 19 μικρότερα τοπικὰ συνεργεῖα τοιμῶν, διεσπαρμένα εἰς τὰς μεταξὺ τῶν κεντρικῶν περιφερειακῶν συνεργείων περιοχὰς, ἀντὶ συνολικῆς δαπάνης 20 περίπου δισεκατομμυρίων δραχμῶν καὶ ἐνὸς ἑκατομμυρίου περίπου δολλαρίων.

Ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἀξιοποίησις τοῦ δασικοῦ πλοῦτου καὶ γενικῶς τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν τῆς χώρας ἀποτελοῦν ἄλλον σοβαρώτατον κλάδον τοῦ τοιμῶς τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων, ἐὰν μάλιστα ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ δασώδεις καὶ ὀρειναὶ ἐκτάσεις καταλαμβάνουν τὸ 71 % τῆς ὅλης ἐπιφανείας τῆς Ἑλλάδος. Ἀξιόλογοι βελτιώσεις δύναται νὰ ἐπιτευχθοῦν εἰς ὀρεινοὺς βοσκοτόπους, διὰ τὴν αὐξήσιν καὶ σταθεροποίησιν τῆς κτηνοτροφικῆς μᾶς παραγωγῆς. Ἀρτιωτέρα ἀξιοποίησις καὶ ἐκμετάλλεσις τῶν δασῶν, βασισομένη ἐπὶ τῆς συνεχοῦς ἀναπτύξεως, θὰ τὰ καταστήσῃ ἱκανὰ νὰ παράγουν ἀρκετὴν ξυλείαν, πρὸς κάλυψιν ἄλλων τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας. Ἡ Ἑλλάς σήμερον εἰσάγει τὰ τέσσαρα πέμπτα τῶν ἐφοδίων αὐτῆς εἰς ξυλείαν, ἀντιστοιχοῦντα εἰς 18 000 000 περίπου δολλάρια ἐτησίως. Ἀρκετὴ ποσότης σκληροῦ καὶ μαλακοῦ ξύλου δύναται ἐπίσης νὰ παραχθῆ ὥστε, μαζί μὲ τὴν χρησιμοποίησιν ἀχύρων σίτου καὶ ὀρύζης, νὰ ἀναχαιτισθῆ ἡ εἰσαγωγὴ χαρτοπολοῦ ὅστις ἀπορροφᾷ σήμερον περὶ τὰ 8 000 000 δολλάρια ἐτησίως.

Ἡ ὀρθὴ ἐκμετάλλεσις ὁμῶς τῶν ὀρεινῶν ἐδαφῶν τῆς Ἑλλάδος συνεπάγεται τὸν συντονισμὸν μεταξὺ ὀρεινῶν καὶ πεδινῶν πληθυσμῶν καὶ θὰ ἀπαιτήσῃ ἐκτεταμέναν ἐργασίαν ἀξιοποιήσεως αὐτοῦ τούτου τοῦ ὀρεινοῦ ὄγκου.

Ἀπὸ τοῦ 1947 καὶ ἐντεῦθεν ἰδρύθησαν 55 δασικὰ φυτώρια καὶ παρήχθη-